

FåreBygg:

Forskning på det optimale fjøset

Et større forskningsprosjekt «FåreBygg», ledet av Norges veterinærhøgskole, skal i løpet av de neste tre årene skaffe til veie kunnskap om hvilke faktorer i effektive driftsbygninger som skaper optimal trivsel, både for sauen og gårdbrukeren.

For å utvikle anbefalinger for framtidsrettede og kostnadseffektive sauefjøs er hovedmålet å undersøke sammenhenger mellom enkle bygnings- og driftsløsninger og sauens helse og velferd, samt produksjon og økonomi. Forskningsprosjektet handler om å finne resultater som gagnar både sauen og bonden og konklusjonene skal derfor tilbake til næringa. For å skaffe til veie denne informasjonen er det behov for at saueprodusenter bidrar med sin kunnskap ved å svare på spørreundersøkelsen som snart skal sendes ut!

Dyrevelferd og dyrehelse må stå i fokus

Dyrevelferd og dyrehelse er avgjørende faktorer for gode produksjonsresultater og følgelig også økonomien i saueproduksjonen. Det er derfor viktig at dette blir tatt hensyn til ved bygging av nye fjøs og når gamle fjøs bygges om. I Norge har vi tradisjon for å bygge isolerte fjøs med drenerende gulv og gjødselkjeller, til tross for at dette er kostbare løsninger. Bakgrunnen for FåreBygg-prosjektet er at enkle og rimeligere bygnings- og driftsløsninger i økende grad benyttes for å spare kostnader. Dette dreier seg for eksempel om uisolerte fjøs med drenerende gulv og lukkede eller halvåpne haller med fast gulv og talle. Dyra har i varierende grad tilgang til utearealer. Halvåpne løsninger eller tilgang til uteareal kan potensielt gi helsemessige gevinster som følge av at smittepresset blir mindre. Det er imidlertid lite kunnskap om hvordan forskjellige

byggnings- og driftsløsninger påvirker dyra og den totale lønnsomheten i saueholdet.

Trivsel for bonde og sau

Bygningstekniske løsninger og inneklimaet har sannsynligvis også stor betydning for gårdbrukerens trivsel på jobben. Et godt inneklima er viktig både for gårdbrukerens helse og trivsel. Tungvinde løsninger kan begrense tida gårdbrukeren har til å observere sauene. Velferdsproblemer som begynnende sykdom kan derfor overses, og mulighetene til å utvikle gode menneske-dyr-forhold begrenses. Forskning har i de senere år dokumentert hvordan kvaliteten på menneske-dyr-forholdet er avgjørende for god dyrevelferd. Bedre tilvekst og mindre mottakelighet for sykdom er viktige konsekvenser av redusert frykt hos produksjonsdyr. Om sauens tillit til mennesker økes, så vil det sannsynligvis også reflekteres i økt arbeids-

trivsel for gårdbrukeren blant annet fordi håndteringen av dyra blir lettere. Mulighet til kvalitetstid med dyra kan derfor virke positivt inn på både dyrevelferd, arbeidstrivsel, produksjonsresultater og totaløkonomi.

Forskningsprosjekt med brei fagkompetanse

FåreBygg-prosjektet vil ha en tverrfaglig tilnærming med deltagelse av forskere som har kompetanse innen veterinærmedisin, atferd, husdyrbygg, landbruksøkonomi, psykologi og sosiologi. Et av hovedmålene er å studere saueprodusentenes arbeidstrivsel og motivasjon i kombinasjon med dyrehelse, dyrevelferd og produksjon i enklere typer driftsbygninger og sammenligne med tradisjonelle, isolerte fjøs – begge med og uten tilgang på uteareal (*delprosjekt 1*). Til dette vil det benyttes en spørreundersøkelse og besetningsbesøk, og arbeidet skal i hovedsak gjennomføres av Karianne Muri. Hun er veterinær og nå ansatt som post doc på NVH, og tok nylig sin doktorgrad på geitevelferd (2013). Hun skal bl.a. samarbeide med Solveig Marie Stubbsjøen, som er forsker på Veterinærinstituttet (VI) og som utviklet en velferdsprotokoll for sau i sin doktorgrad på Norges veterinærhøgskole (NVH) (2010). En velferdsprotokoll er en sjekkliste som benyttes for å registrere helse, atferd og miljødata for å kunne vurdere dyrevelferd ute i besetningene. Velferdsprotokollen skal nå videreutvikles og benyttes i FåreBygg-prosjektet for å vurdere sauens velferd i et utvalg av besetninger. I tillegg til dette skal også slakteridata analyseres.

Utover arbeidet som beskrives her, tar prosjektet også sikte på å utforske effekten av forskjellige føringssystemer for søyers føropptak og atferd (*delprosjekt 2*). Det er også et mål å identifisere hvilke løsninger som er optimale for overlevelse og tilvekst av lam (*delprosjekt 3*). Sist, men ikke minst, har prosjektet som mål å evaluere arbeidsinnsats og økonomisk avkastning i forskjellige bygnings- og driftsløsninger (*delprosjekt 4*).

FåreBygg bygger videre på resultatene av et forprosjekt som ble beskrevet av Egil Simensen i Sau og Geit tidligere i år, og prosjektet er basert på næringsas store behov for kunnskap om kostnadseffektive bygnings- og drifts-

løsninger for sau. Målene har blitt utviklet i tett samarbeid mellom partnerne fra saueneinga og forskningsinstitusjonene. Det er forventet at den tverrfaglige tilnærmingen vil framskaffe resultater som vil danne et viktig beslutnings-

grunnlag for utvikling av en framtidrettet og bærekraftig produksjon av norsk sauekjøtt.

Av Karianne Muri (NVH),
Solveig Marie Stubbsjøen (VI)
og Randi Oppermann Moe (NVH)

Fakta om FåreBygg:

Prosjektet er et samarbeid mellom Norges veterinærhøgskole (NVH), Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB), Veterinærinstituttet (VI), Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk forskning (NILF), Småfeprogrammet i Fjellregionen og Animalia.

Prosjektleder er førsteamanuensis Randi Oppermann Moe på NVH.

Småfeprogrammet for Fjellregionen, Animalia, Fondet for forskningsavgift på landbruks-

produkter (FFL) og Forskningsmidler over jordbruksavtalen (JA) finansierer det hele.

Prosjektet skal gjennomføres i perioden 2013 til 2016.

FåreBygg trenger din kunnskap!

Prosjektet vil i den første fasen kartlegge hvilke faktorer som i størst grad påvirker saueprodusenters motivasjon og arbeidstrivsel. Vi trenger derfor å dra veksler på kunnskapen du som gårdbruker har om din egen arbeidssituasjon.

Hva kan du hjelpe oss med?

Det vil i løpet av noen måneder

sendes ut en *spørreundersøkelse per e-post*, og vi håper at alle som mottar den svarer så godt de kan. Lenger ut i prosjektet vil ca. 50 besetninger plukkes ut til å få besøk for mer detaljerte registreringer av fjøsmiljø, dyrehelse og -velferd. Vi håper da at de som kontaktes vil ønske oss velkommen i fjøset og ta en prat med oss.

Kontaktperson ved spørsmål:
Karianne Muri (NVH):
Karianne.Muri@nvh.no